

ПОМОЋНИК МИНИСТРА ОДБРАНЕ ЗА ПОЛИТИКУ ОДБРАНЕ
СНЕЖАНА САМАРЦИЋ-МАРКОВИЋ

ВОЈСКА КАО БРЕНД

Војска је научни и економски потенцијал који може покренути развој целог друштва. Она је истовремено и спољнополитичка снага земље, безбедносни партнер на који се може ослонити. А то је и кључ за улазак у европске интеграције.

Помоћник министра за политику одбране Снежана Самарџић –Марковић била је, између осталог, и координатор пројекта за стипендије у норвешкој амбасади у нашем главном граду, а од 2001. до 2005. године саветник у Амбасади СЦГ у Ослу. Ту је стекла увид у промене у норвешком систему одбране и њихову рефлексију на цело друштво. Будући да је по образовању професор књижевности и последипломац на Факултету драмских уметности у Београду, занимљиво је сагледати како онај ко се бави културом уочава до које је мере Војска значајна за цело друштво. У разговору смо ипак највише инсистирали на различитим аспектима међународне војне сарадње.

– Током четворогодишњег борава у Норвешкој увидела сам да војска представља значајан потенцијал. У нашем друштву о њој се размишља кроз призму легата претходних петнаестак година као о пуком потрошачу, као неком ко неограничено и неконтролисано троши. Захваљујући искуству у нашој амбасади у Норвешкој, ја је видим као научни и економски потенцијал, као могући покретач друштва. У самој Војсци, са места помоћника министра за политику одбране, уочавам и до које је мере војска спољнополитичка снага земље. Војска је и реформски потенцијал – реформе у систему одбране могу да постану окидач промена значајних за целу земљу.

Решење за реформе су, пак, интеграције, јер никоме не одговара статус кво. Увидела сам и до које мере постоји свест унутар система одбране о неопходности реформи. Људи у униформи и цивили у Министарству одбране схватају да се нешто мора мењати, јер постојеће стање није одрживо. А реформисана војска може бити замајач друштвеног напретка. Она ће бити препозната као престижна институција и овде и код наших страних партнера.

■ *Мислите ли да реформисана војска може да послужи као пречица за интеграције, или треба прво да се цело друштво доведе до нивоа функционалне, добро уређене државе да би му се нека врата отворила?*

– Ако погледамо пример наших суседа, видимо да је њихов бренд управо Војска. Шта су оне имале да понуде Европској унији? Свакако нису биле економски тигар који би је привукао. Биле су безбедносни партнер на који се може ослонити. Произвођач, не потрошач безбедности. То је био њихов кључ за улазак у европске интеграције. Наравно, не потцењујем њихова економска и друга достигнућа, али тај безбедносни квалитет који су показали била је њихова лична карта. Зашто и ми то не бисмо искористили?

Кад сам била у Норвешкој непрекидно сам нашим партнерима говорила да не треба чекати да спроведемо реформе па да уђемо у Партнерство за мир (ПЗМ), већ да тај процес треба да тече барем паралелно. Кад уђемо у интеграције имамо шансе да се још брже трансформишемо. И Норвежани који су у Алијанси, али не и у ЕУ, то схватају.

■ *Просечног грађанина, ипак, највише занима економија, заправо, како ће се интеграције одразити на сваки даншњицу.*

– Сигурна сам да то утиче и на економију, будући да могући страни инвеститори испитују глобалну слику земље у коју би уложили средства. Чланство у ПЗМ, примера ради, огроман је плус који

шаље поруку да сте безбедна земља и идете правцем који осигурава да неће бити великих неизвесности.

■ *Како се у то уклапа међународна војна сарадња? Који је њен значај на том путу?*

– Њен значај је и унутрашњи и спољнополитички. Таква врста сарадње одражава се на систем одбране, јер шири свест међу нашим официрима о значају даљих интеграција и о користи које интеграције могу имати за војску. Међуармијска сарадња подиже свест о могућностима – када се две стране сретну, онда виде где постоје услови за сарадњу.

С друге стране, у спољнополитичком смислу, међународна војна сарадња такође има огроман значај. Ако делегација Министарства одбране дође у контакт са странцима и поставља одлична питања, даје значајне коментаре, тада они види да имају посла с професионалцима који су у стању да превазиђу постојећа предубеђења. Проблеми које срећемо у интеграцијама више су политички, а мање професионални. Зато тврдим да су припадници МО и ВСЦГ огроман безбедносни потенцијал, што је добра основа за даљи развој међународних војних односа.

Уз све то, домаћи политички врх, потом невладине организације и јавност, преко међународне армијске сарадње могу да сагледају потенцијал наше војске и система одбране.

■ *Шта одликује добру међународну војну сарадњу?*

– Мора постојати нека врста основе за дијалог, чија је сврха међусобно разумевање. Да би нас представници НАТОа и изасланици одбране акредитовани у СЦГ разумели и да бисмо ми њих разумели, да би постојала основа за дијалог, морају постојати разни курсеви, семинари, вежбе, размене посета, контакти које овде одржавамо са појединим земљама и контакти које имају наши војни изасланици у страним земљама, али и друге активности које чине широк спектар међународне војне сарадње. Све те послове организује, планира, осмишљава Сектор за политику одбране, нарочито Управа за међународну војну сарадњу. Када сам постављена на чело Сектора, схватила сам како је он добро организован – као мало министарство спољних послова. Добра организација олакшава посао. Ја ћу инсистирати на развијању стратешког аспекта формирања политике који је неопходан у Управи за међународну војну сарадњу. То значи да ми треба да диктирамо трендове сарадње, да она не долази само као сугестија споља, већ и да ми више захтевамо, предлажемо и осмишљавамо како ће она изгледати.

■ *Шта је у овом тренутку примарни део сарадње?*

– У овом тренутку су се као такви наметнули курсеви. Поздрављам чињеницу да то међународни партнери препознају и донацијама подржавају. Знате, то све кошта. Било би добра да се то настави, али на други начин. Раније критеријуми за слање људи на курсеви нису били довољно артикулисани, па се дешавало да први услов буде познавање енглеског језика. Није постојало довољно добро праћење кадрова одшколованих у иностранству, нити су они били довољно искористишени. Сада са Сектором за људске ресурсе радимо на томе да се утврде јаснији критеријуми за слање људи на усавршавање у иностранство, али и план који ће утврдити шта чинити с њима када се врате. Морамо имати јасну представу о томе.

Нагласак стављамо и на тешку сарадњу са нашим буду-

КО И ШТА ПЛАЋА

Курсеве финансирају страни донатори који носе трошкове пута, борава и самог школовања у иностранству. Министарство одбране плаћа дневнице.

УСАВРШАВАЊЕ

Од 30. јуна 2003. до 1. фебруара 2006. одржано је 30 курсева у школи НАТОа у Оберамергауу у Немачкој на којима је учествовало 95 представника МО и ВСЦГ. У истом периоду била су и три симпозијума о планирању ПЗМ у школи НАТОа са учешћем три представника МО; шест курсева у Хрватској на које је упућено осам припадника МО и ВСЦГ; девет заједничких вежби НАТОа или ПЗМ на којима је учествовало 20 представника Војске у својству посматрача; три експертске посете НАТОу поводом реформе система одбране СЦГ; једна посета бродова НАТОа лукама Бар и Котор; три посете радних група МО и ВСЦГ седишту НАТОа у Бриселу.

На Ројал колеџу у Великој Британији школовано је неколико наших представника по годину дана. До сада су у земљама чланицама ПЗМ одржани и бројни курсеви учења енглеског језика у трајању од две недеље до три месеца.

Ћим партнерима. Искористила бих прилику да поменем Групу за реформу одбране НАТО са Франком Боландом на челу, која ће редовно долазити. Иако је реч о облику сарадње резервисаном само за чланице ПЗМ, ми је добијамо јер смо и ми и они заинтересовани за реформе и просто очекујемо да се политичке препреке реше да бисмо одмах, без чекања, могли да наставимо даље процесе. Њихов долазак на сваких месец дана била је иницијатива Норвешке као наше контакт тачке за НАТО.

■ *Често помињете Норвешку која је неоспорно пуно допринела реформи домаћег система одбране. Да ли ће она и даље имати улогу контакт тачке, или ће је, као што се очекује, преузети неко други?*

– Потпуно разумемо интересовање појединих земаља да нам буду партнери те врсте и то подржавамо, али у овом тренутку нам је потребан континуитет. Управо су се развиле бројне радне мреже, уобличио разни заједнички пројекти, па њихово изненадно мењање у овом тренутку не сагледавамо као свој највећи интерес. Желели бисмо да многи партнери остану заинтересовани за нас, али сада морамо дати приоритет томе да Норвежани наставе да буду контакт тачка, и што смо и поновили на разним местима где се о томе одлучује.

■ *Колико се уважава тако изражена потреба?*

– Ми немамо никакав утицај на одлучивање, али имамо право и обавезу да артикулишемо свој глас, а наш глас јесте: да, желимо да то буду Норвежани.

■ *Говорили смо углавном о мултилатералном аспекту војне сарадње. Како стојимо с билатералним?*

– И он је развијен. Са земљама у региону, на пример, одлично сарађујемо, потписали смо разне билатералне војне споразуме и с њима и с неким партнерима у Алијанси. Међутим, недостају нам такви споразуми са САД.

■ *У реду за потписивање већ неко време чекају четири спо-*

разума са САД, који, упркос политичкој вољи, још нису потписани. Шта се и зашто чека?

– Заиста је много времена прошло док се ти уговори нису покренули с мртве тачке. Било је процедуралног застоја, повезаног и са сменом руководства, а код нас у МО постоји нека врста бојазни да се то у САД не схвати погрешно. Није реч о недостатку политичке воље с било чије стране у СЦГ, већ је просто требало разрешити нека процедурална питања и застоје. Сада смо већ дубоко загазили у решавање тог проблема. Реч је о споразуму о непролиферацији оружја за масовно уништавање, други је о статусу снага САД, трећи је безбедносни споразум. Наша је жеља да их истовремено потпишемо. Споразум о забрани ширења оружја за масовно уништавање је на путу да буде потписан, али је било потребно да се прецизније дефинишу неки његови чланови. Очекујемо да се у скоријем периоду то потпуно усагласи. Други споразум односи се на статус снага САД, који су потписале све земље у окружењу. У нашем је интересу да знамо у ком су статусу они на нашој територији. Потписивање тог споразума отвара врата за програм државног партнерства.

То је програм сарадње оружаних снага САД и СЦГ, који су до сада потписале 23 државе. То је конкретно програм наше земље и једне од савезних држава САД.

■ *Говори се о програму СЦГ са Охајом?*

– Добро се говори. Стварно, нема никаквог политичког разлога да не потпишемо споразуме. Споразум о безбедности описује поља војне сарадње и потврђује шта њихов кадар чини током свог пословног боравка на нашој територији. Сличан споразум када дође време потписаћемо и с НАТОом. Постоји и четврти споразум – онај о узајамним услугама и набавкама – али он није у надлежности Сектора за политику одбране, већ Сектора за материјалне ресурсе. Међутим, сарађиваћемо и на даљем усавешавању тог четвртог споразума. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимимо Радован ПОПОВИЋ

ПОСМАТРАЧИ НА ВОЈНИМ ВЕЖБАМА

Прошле године били смо позвани да у својству посматрача пратимо међународне војне вежбе, и то у Украјини, Румунији и Словачкој. Учествовали смо заједно са морнарицом Италије на вежби Cooperative Horizon 05 и са једним механизованим водом на вежби за мировне операције у Бугарској.

ТРЕНУТНО У ИНОСТРАНСТВУ

До краја 2005. године на школовању и усавршавању у иностранству било је 1.276 припадника МО и ВСЦГ. Тренутно се усавршава 76 припадника МО и ВСЦГ, и то 19 њих школује се у иностранству (шесторо у Немачкој, један у Француска, по двоје у Естонији и Кини и по четворо у Грчкој и Италији); на курсевима је 39 (пет у Немачкој, три у Словачкој, два у Чешкој, пет у Норвешкој, један у Хрватској, 10 у Мађарској, пет у Холандији, пет у Канади и три у БиХ); на усавршавању се налазе двојица припадника МО и ВСЦГ (Кина и САД).

У готово свим активностима трошкове сноси организатор, што представља подршку која се веома цени у Министарству одбране.

Праве понуде за школовање у САД отварају се тек након потписивања билатералних споразума са том земљом. До сада је на курсевима у Маршал Центру школовано 116 припадника МО и ВСЦГ.